

Secția a treia

CAUZA DOINA VASILIU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 29248/04)

Hotărâre

Strasbourg

21 septembrie 2010

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Doina Vasiliu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura, Corneliu Bîrsan, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ineta Ziemele, Ann Power, *judecători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 31 august 2010,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 29248/04 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Doina Vasiliu („reclamanta”), a sesizat Curtea la 22 iulie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanta este reprezentată de Dorel Băicoană Pinkerton, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 14 iunie 2007, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

4. Reclamanta s-a născut în 1951 și locuiește în București.

1. Procedura de restituire a unui teren în temeiul Legii fondului funciar nr. 18/1991

5. La 21 aprilie 1993, tatăl și mătușa reclamantei („reclamanții”), reprezentați de reclamantă, au sesizat Tribunalul București cu o acțiune împotriva primăriei și a prefecturii pentru a obține restituirea, în temeiul art. 36 alin. (5) din Legea nr. 18/1991, a unui teren expropriat în anii 1980. Conform acestei dispoziții, „[terenurile fără construcții [...], din intravilanul

localităților, aflate în administrarea consiliilor locale, considerate proprietate de stat prin aplicarea dispozițiilor Decretului nr. 712/1966 și a altor acte normative speciale, se restituie foștilor proprietari sau moștenitorilor acestora [...]”.

6. Prin hotărârea din 30 iulie 1993, tribunalul a respins acțiunea.

7. Prin hotărârea din 26 noiembrie 1993, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul reclamanților și a trimis cauza în fața Curții de Apel București, pentru o reexaminare în primă instanță. Curtea Supremă a considerat că pentru soluționarea cauzei era competentă curtea de apel.

8. Prin hotărârea din 25 martie 1994, curtea de apel a respins acțiunea, pe motiv că reclamanții omiseseră să solicite restituirea terenului la comisia locală pentru aplicarea Legii nr. 18/1991.

9. Aceștia au formulat recurs în fața Curții Supreme, care l-a admis prin hotărârea din 11 iulie 1994 și a retrimis dosarul curții de apel. Curtea Supremă a considerat că această ultimă instanță omisese să identifice terenul în litigiu.

10. Prin hotărârea din 24 aprilie 1996, curtea de apel a admis acțiunea și a obligat primăria să restituie terenul reclamanților.

11. Prefectura a formulat recurs în fața Curții Supreme, pretinzând că terenul fusese expropriat, că, la momentul respectiv, era ocupat de un parc și că, prin urmare, condițiile prevăzute de Legea nr. 18/1991 în vederea restituirii nu erau îndeplinite.

12. Prin hotărârea din 4 septembrie 1998, Curtea Supremă a admis recursul și a trimis cauza în fața Judecătoriei București pentru a stabili dacă dispozițiile Legii nr. 18/1991 se aplicau în speță. Curtea Supremă a solicitat judecătoriei să „stabilească corect temeiul juridic al unei eventuale restituiri a terenului”.

13. Prin hotărârea din 10 iulie 2000, judecătoria a respins acțiunea, pe motiv că Legea nr. 18/1991 nu era aplicabilă în speță, având în vedere că statul nu avea niciun titlu asupra acestui teren. Prin urmare, instanța a considerat că reclamanții trebuiau să introducă o acțiune în revendicare împotriva statului.

14. Reclamanții au declarat apel în fața tribunalului.

15. În urma decesului tatălui reclamantei și a transmiterii către aceasta din urmă a „drepturilor litigioase” ale mătușii sale („*contract de vânzare-cumpărare de drepturi litigioase*”), tribunalul a permis reclamantei, la 18 aprilie 2001, să continue procedura în calitate de moștenitoare a tatălui său și beneficiară a drepturilor mătușii sale.

16. Prin hotărârea din 2 mai 2001, tribunalul a respins apelul reclamantei, pe motiv că Legea nr. 18/1991 nu era aplicabilă în speță. Reclamanta a formulat recurs în fața Curții de Apel.

17. La o dată neprecizată, la cererea reclamantei, judecarea recursului a fost suspendată până la examinarea cererii de restituire depusă de aceasta la primărie, în temeiul Legii nr. 10/2001.

2. Cerere de restituire a terenului în temeiul Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989.

18. La 14 mai 2001, reclamanta a sesizat primăria cu o cerere în temeiul Legii nr. 10/2001, intrată în vigoare la 14 februarie 2001, pentru a obține restituirea terenului. Aceasta nu a primit niciun răspuns.

19. Prin hotărârea din 14 martie 2002, tribunalul a admis acțiunea introdusă de reclamantă și a obligat primăria să adopte o decizie.

20. Prin decizia din 20 mai 2002, primăria a respins cererea reclamantei, considerând că terenul revendicat aparținea domeniului public. Primăria a arătat că reclamanta avea dreptul la daune-interese, a căror valoare trebuia stabilită după adoptarea normelor de aplicare a Legii nr. 10/2001.

21. La 11 iunie 2002, reclamanta a sesizat tribunalul cu o acțiune împotriva primăriei pentru a obține anularea deciziei menționate și restituirea terenului.

22. Prin hotărârea din 11 decembrie 2002, tribunalul a respins acțiunea, hotărând că reclamanta nu demonstrase că a moștenit terenul în cauză și că, în plus, terenul respectiv aparținea domeniului public.

23. Reclamanta a introdus apel în fața curții de apel. Aceasta s-a opus unei expertize în vederea identificării terenului, susținând că primăria nu contestase înainte dimensiunile și amplasamentul terenului revendicat.

24. Prin hotărârea din 2 aprilie 2004, curtea de apel a respins apelul, considerând că reclamanta era moștenitoarea rudelor sale, dar că terenul revendicat nu a putut fi identificat, fapt care făcea inutilă examinarea validității titlului de stat și a posibilității ca reclamanta să obțină măsuri compensatorii.

25. Reclamanta a formulat recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție. („Înalta Curte”, fosta Curte Supremă). Aceasta considera că statul nu avea titlu asupra terenului și că, prin urmare, acesta nu putea aparține domeniului public.

26. Prin hotărârea din 18 mai 2006, Înalta Curte a constatat că nu fusese verificat de curtea de apel dacă terenul putea fi restituit și dacă statul avea un titlu de proprietate asupra terenului respectiv. Prin urmare, a admis recursul și a trimis cauza în fața acestei ultime instanțe, pentru identificarea terenului și pentru o nouă examinare a apelului.

27. Prin hotărârea din 8 noiembrie 2007, curtea de apel a respins apelul reclamantei, pe motiv că terenul în litigiu era un parc aparținând domeniului public al municipiului București și că, prin urmare, restituirea sa în natură era imposibilă, reclamanta având totuși dreptul să solicite despăgubiri, în temeiul Legii nr. 247/2005.

28. Prin hotărârea definitivă din 4 iulie 2008, Înalta Curte a confirmat hotărârea citată anterior.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

29. Reclamanta pretinde că durata procedurii a încălcat principiul „termenului rezonabil”, astfel cum este prevăzut de art. 6 § 1 din Convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale [...] în termen rezonabil, de către o instanță [...], care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

30. Guvernul contestă acest argument. Acesta invocă faptul că, în speță, este vorba de două proceduri distincte prin obiectul lor, una începută la 21 aprilie 1993 și suspendată la 29 noiembrie 2001, la cererea reclamantei, iar cealaltă privind cererea introdusă de reclamantă după apariția Legii nr. 10/2001.

31. De asemenea, acesta precizează că durata celor două proceduri este justificată de complexitatea cauzei, fiind vorba de o cerere de restituire a unui imobil în litigiu. În plus, Guvernul subliniază că instanțele au acționat cu promptitudine și că, în cadrul procedurii, nu au existat lungi perioade de inactivitate care să li se poată imputa. Acesta constată că reclamanta este responsabilă și pentru prelungirea procedurii, pentru că a solicitat amânări de mai multe ori, în timpul acesteia, și a folosit toate mijloacele și recursurile pe care dreptul intern i le-a pus la dispoziție.

A. Cu privire la admisibilitate

32. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. De asemenea, subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate.

B. Cu privire la fond

33. Curtea reamintește că, în conformitate cu jurisprudența sa, termenul necesar pentru determinarea caracterului rezonabil acoperă întreaga procedură, până la decizia de soluționare a contestației (*Richeux împotriva Franței*, nr. 45256/99, pct. 34-35, 12 iunie 2003). Curtea observă că, în speță, „contestația” reclamantei se referă la restituirea unui teren, pe care aceasta l-a solicitat în cursul celor două proceduri, din care a doua a fost inițiată în urma intrării în vigoare a Legii nr. 10/2001.

34. Curtea observă că prima procedură se întemeiea pe art. 35 alin. (5) din Legea nr. 18/1991 și că, la intrarea în vigoare a Legii nr. 10/2001, dispoziția menționată anterior a Legii nr. 18/1991 a rămas fără obiect sau a devenit inaplicabilă. De asemenea, Curtea constată că două

instanțe, și anume Judecătoria București, prin hotărârea din 10 iulie 2000, și Tribunalul București, prin hotărârea din 2 mai 2001, au constatat lipsa aplicabilității art. 35 alin. (5) din Legea nr. 18/1991, în speță, considerând că statul nu avea niciun titlu asupra terenului. Or, o astfel de situație făcea aplicabile dispozițiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989.

35. Ținând seama de obiectul identic al celor două acțiuni, Curtea apreciază că este necesar să se considere că ultima procedură întemeiată pe Legea nr. 10/2001 continuă procedura inițială. Prin urmare, aceasta va examina în ansamblu durata celor două proceduri (a se vedea *mutatis mutandis Richeux împotriva Franței*, citată anterior, pct. 35).

36. În ceea ce privește începutul procedurii, Curtea subliniază că a fost inițiată de rudele reclamantei și continuată de aceasta din urmă. Curtea reamintește că, atunci când reclamantul se constituie parte în litigiu în calitate de moștenitor, acesta poate să se plângă de întreaga durată a procedurii [*Cocchiarella împotriva Italiei* (GC), nr. 64886/01, pct. 113, CEDO 2006-V]. În speță, reclamanta a intervenit în procedură în calitate de moștenitoare și beneficiară a drepturilor rudelor sale. Reiese că procedura a început pentru reclamantă la 21 aprilie 1993, odată cu sesizarea Tribunalului București.

37. Curtea observă că procedura a început la 21 aprilie 1993 și s-a încheiat cu hotărârea definitivă din 4 iulie 2008 a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Ținând seama de faptul că România nu a ratificat convenția decât la 20 iunie 1994, reiese că procedura care trebuie luată în considerare a durat puțin peste paisprezece ani.

38. Curtea reamintește că, în general, caracterul rezonabil al duratei unei proceduri se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și având în vedere criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantei și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru persoanele în cauză [a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* (GC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000-VII].

39. Curtea s-a pronunțat de mai multe ori în cauze ce au ridicat probleme similare celor din prezenta speță și a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție (a se vedea *Frydlender*, citată anterior).

40. După ce a examinat toate elementele prezentate, Curtea consideră că Guvernul nu a expus niciun fapt și niciun argument care să poată conduce la o concluzie diferită în prezenta cauză. Având în vedere jurisprudența Curții în materie, aceasta consideră că, în speță, durata procedurii în litigiu este excesivă și nu răspunde cerinței „termenului rezonabil”.

Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR.

1

41. Invocând art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, reclamanta pretinde că imposibilitatea în care se află de a beneficia de terenul în litigiu reprezintă o atingere adusă dreptului său la respectarea propriilor bunuri.

42. Curtea observă că, prin hotărârea definitivă din 4 iulie 2008, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că terenul în litigiu nu putea fi restituit reclamantei, recunoscând totuși dreptul acesteia de a solicita despăgubiri.

43. Prin urmare, întrucât reclamanta nu deține un „bun”, în sensul Convenției, în raport cu terenul în litigiu a cărui restituire în natură o solicită, Curtea consideră că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Curtea îl respinge, în temeiul art. 35 § 3 și 4 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

44. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

45. Cu titlu de prejudiciu material, reclamanta solicită restituirea în natură a terenului în litigiu și suma aferentă foloaselor nerealizate ca urmare a imposibilității de folosire a terenului. Aceasta solicită, de asemenea, 8 000 000 de euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral.

46. Guvernul contestă aceste pretenții.

47. Curtea reamintește că a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție din cauza duratei procedurii. Aceasta consideră că reclamanta a suferit un prejudiciu moral ca urmare a duratei excesive a procedurii. Pronunțându-se în echitate, Curtea îi acordă 6 400 EUR cu acest titlu.

B. Cheltuieli de judecată

48. Reclamanta solicită rambursarea cheltuielilor de judecată, fără să precizeze suma și fără să prezinte documente justificative.

49. Curtea reamintește că, în temeiul art. 41 din Convenție, pot fi rambursate doar cheltuielile pentru care s-a stabilit că au fost într-adevăr efectuate, că au fost necesare și rezonabile [a se vedea, printre altele, *Nikolova împotriva Bulgariei* (GC), nr. 31195/96, pct. 79, CEDO 1999-II].

50. Ținând seama de faptul că reclamanta nu a justificat cheltuielile de judecată efectuate, Curtea decide să nu acorde nicio sumă cu acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

51. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe durata procedurii (art. 6 § 1 din Convenție) și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. Hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție;

3. Hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 6 400 EUR (șase mii patru sute de euro), care trebuie convertită în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, această sumă trebuie majorată cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. Respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 21 septembrie 2010, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte